

Vanasõnakonverents Pariisis

29. juunist 2. juulini leidis Pariisis Diderot' ülikoolis aset rahvusvaheline vanasõnakonverents "All Roads leads to Paris Diderot" / Colloque Parémiologie – Tous les chemins mènent à Paris Diderot". Konverentsi korraldas koostöös fraseoloogia-uurijate ühendusega *Europhras* Diderot' ülikooli keelteosakond (UFR d'Études Interculturelles de Langues Appliquées) eesotsas Jean-Philippe Zouogbo'ga.

Võib julgelt väita, et sedavõrd suurejooneline ja laiahaardeline vanasõnauurijate kogunemine toimus esmakordselt – 120 osalejat Euroopast, Aasiast, Aafrikast, Põhja- ja Lõuna-Ameerikast. (Täpsema informatsiooni leiab kodulehelt aadressil <http://www.eila.univ-paris-diderot.fr/recherche/clillac/paremiologie2011/index>).

Konverentsi peaeesmärgiks oli eelkõige viia vanemad, juba tunnustust leidnud uurijad kokku noorte kraadiõppurite või just kraadi omandanud teadlastega.

Lisaks 87 ettekandele toimusid plenaarettekanded. Viis peaesinejat olid juba tunnustatud teadlased: Liibüast Chilukuri Bhuvaneshwar (University of Sebha, Proverbial Linguistics: Theory and Practice in the Karmik Linguistic Paradigm), Ameerika Ühendriikidest Wolfgang Mieder (University of Vermont, "Think Outside The Box" Origin, Nature, and Meaning of Modern Anglo-American Proverbs), Prantsusmaalt Georges Kleiber (Pour une classification sémantique des proverbes), Jean-René Admiral (Sagesse proverbiale et vérités parémiologiques) ja Jean-Claude Anscombe (Pour une classification linguistique des formes sentencieuses). Käsitleti olulisimateks peetavaid aspekte vanasõnade uurimises minevikust tänapäevani. Iseäranis tõstaksin esile W. Miederit, kes, keskendudes küll vanasõnaparoodiatele, toonitas, et seesugusedki tekstid on osaks traditsioonist, ning seega ei kujuta vanasõnad endast midagi minevikulist, vaid midagi, mida kasutatakse aktiivselt tänini.

Enamikus ettekannetest – nii inglise-, saksa-, prantsuse- kui hispaaniakeelsed – pühenduti vanasõnade kui folkloorsete lühitekstide loomusele ja nende kasutamisele eelkõige võrdlevalt, st toetudes kahe või enama keele ainesele (nt inglise-vene, saksa-vene, inglise-hispaania, prantsuse-rumeenia, saksa-araabia jne). Sealhulgas pärineb uurimismaterjal suuresti kirjandusest ja ajakirjandusest, seega kirjalikust keelekasutusest. Anti ka ülevaade koostööprojekti *SprichWort* arenguetapist. Tegemist on viie omavahel ajalooliselt seotud keele – saksa, sloveenia, slovakkia, tšehhi ja ungari – vanasõnaainese koondamisega ühtsesse andmepanka ning põhieesmärgiks sellise andmekogu kasutamine keeleõppes.

Konverentsi üks läbivaid teemasid oli vanasõna-uurimise teoreetiline raamistik. Püüti välja selgitada, millised oleksid uurimismeetodid, mis kõige paremini võimaldaksid käsitleda vanasõnalisi väljendeid teisenenud kultuurikeskkonnas. Ilmnes ka, et terminit *vanasõna* tavatsetakse käsitleda tunduvalt laiemalt kui on harjutud ehk tavamõistes, nt ei tehta kuigi teravat vahet vanasõnade ja vanasõnaliste kõnekäändude vahel, keskendudes pigem selliste ütluste kasutusolukordade iseloomustamisele. Vanasõnade funktsioonid on alati pakkunud uurijatele huvi, nüüdseks on seda temaatikat asunud uurima internetinäidete põhjal. Andmebaasiga tegelejate sõnul on probleemseimaks juhuks just tekstide vanasõnaline olemus – kas tegemist on tuntud vanasõna variandiga, pelga keelemänguga või juhusliku moodustisega. Sellest

lähtuvalt avaldati ka kriitilist arvamust, et ajakirjandustekstid ei ole keelekorpuste põhjal tehtavateks vanasõnauuringuteks piisavalt usaldusväärne materjal, sest sellised tekstid esindavad ühe inimese (ajakirjaniku) loomingulist lähenemist, mitte traditsiooni. Mitmekeelsete ainekogude puhul tõstatati aga juba tavapärase küsimus vastendamisest, kuna vastetena kaldutakse ikkagi esitama tekste, mis seda ei ole, paremal juhul on need pigem vanasõnalise ütluse variandid.

Kuna uurijateks on väga erinevate alade esindajad – nii lingvistid, folkloristid, kirjandusteadlased kui ka ajaloolased, psühholoogid ja pedagoogid –, siis võimaldavad seesugused laiahaardelised üritused tuua esile erinevaid lähenemisi ning aidata välja selgitada vaidlusaluseid kohti, ning ärgitavad otsima neile lahendusi.

Pariisi-konverents kinnitas veel kord, et vanasõnade uurimine on populaarne uurimisala. Mitte kitsalt ühe ala spetsialistidele, vaid märksa laiemalt. Kuigi neid napis sõnastuses sedastusi võidakse pidada oma aja äraelanud tarkusteks, on neis midagi, mis hoiab neid kasutuses. Seega on ka põhjust tulla kokku arutlema vanasõna kui uurimisobjekti üle. Järgmine parömioloogiakonverents toimub kahe aasta pärast seal-samas Diderot' ülikoolis.

Anneli Baran

Rahvusvaheline huumori suvekool Eesti Kirjandusmuuseumis

Aastal 2001 toimus Queensi ülikoolis Belfastis esimene huumoriuurimise suvekool. Sellega pani professor Willibald Ruch aluse traditsioonile, mis on väldanud juba 11 aastat. Igal aastal on uuel korraldajariigil ja -intitutsioonil au võõrustada huumori uurimisest huvitatud üliõpilasi ja uurijaid, kes soovivad osaleda tunnustatud akadeemilisel üritusel.

Seekordne ISS11 ehk *11th International Summer School and Symposium on Humour and Laughter: Theory, Research and Applications* toimus 15.–20. augustini Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis (vt ka <http://www.humoursummerschool.org/11/>). Korraldamise juures oli toeks Zürichi ülikool, kus töötab professor Willibald Ruch, ning ISS nõukogu, kuhu kuuluvad varasemate huumori suvekoolide korraldajad.

Nagu varasematelgi aastatel, oli ka seekordse kursuse eesmärgiks pakkuda sissejuhatavaid baasloenguid huumoriuurimisse ning nädala edenedes süveneda juba detailsemalt huumori ja naeru uurimisse nii teoreetilisest kui empiirilisest lähtepunktist. ISS11 ülesehitus oli võimalikult interdistsiplinaarne: lektorite akadeemiline taust varieerus psühholoogiast antropoloogiast, lingvistikast sotsioloogiast ja arvutiteadusest folkloristikani. Seejuures oli selleaastase suvekooli rõhk just kultuuriteoreetilisel võrdleval lähenemisel, ja nii mõnigi loeng süüvis huumori universaalsesse, kuid samas kultuurispetsiifilisse olemusse. Nädala jooksul toimus 28 loengut ja töö-